61. Közgazdász-vándorgyűlés
Eger, 2023. szeptember 21–22.

A kárpátaljai magyarok múltja–jelene–jövője

Molnár József
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Földtudományi és Turizmus Tanszék

A magyarok számának történelmi alakulása Kárpátalján

Az ukrán és magyar nemzetiségű, illetve anyanyelvű lakosság számának változása Kárpátalja összlakosságán belül 1880 és 2017 között

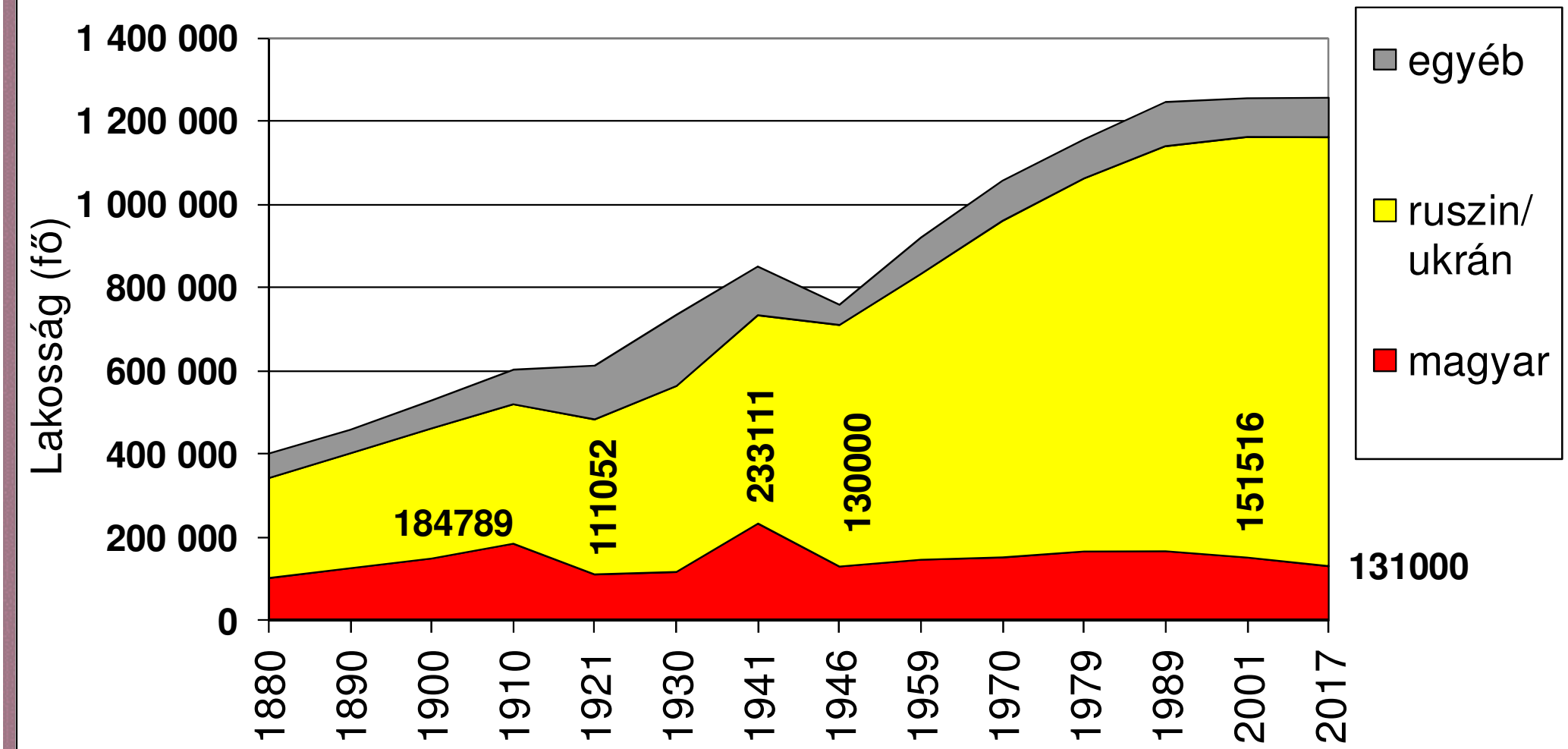

A magyarok jelene (és közelmúltja) Kárpátalján

Kárpátalja nemzeti összetétele (2001)

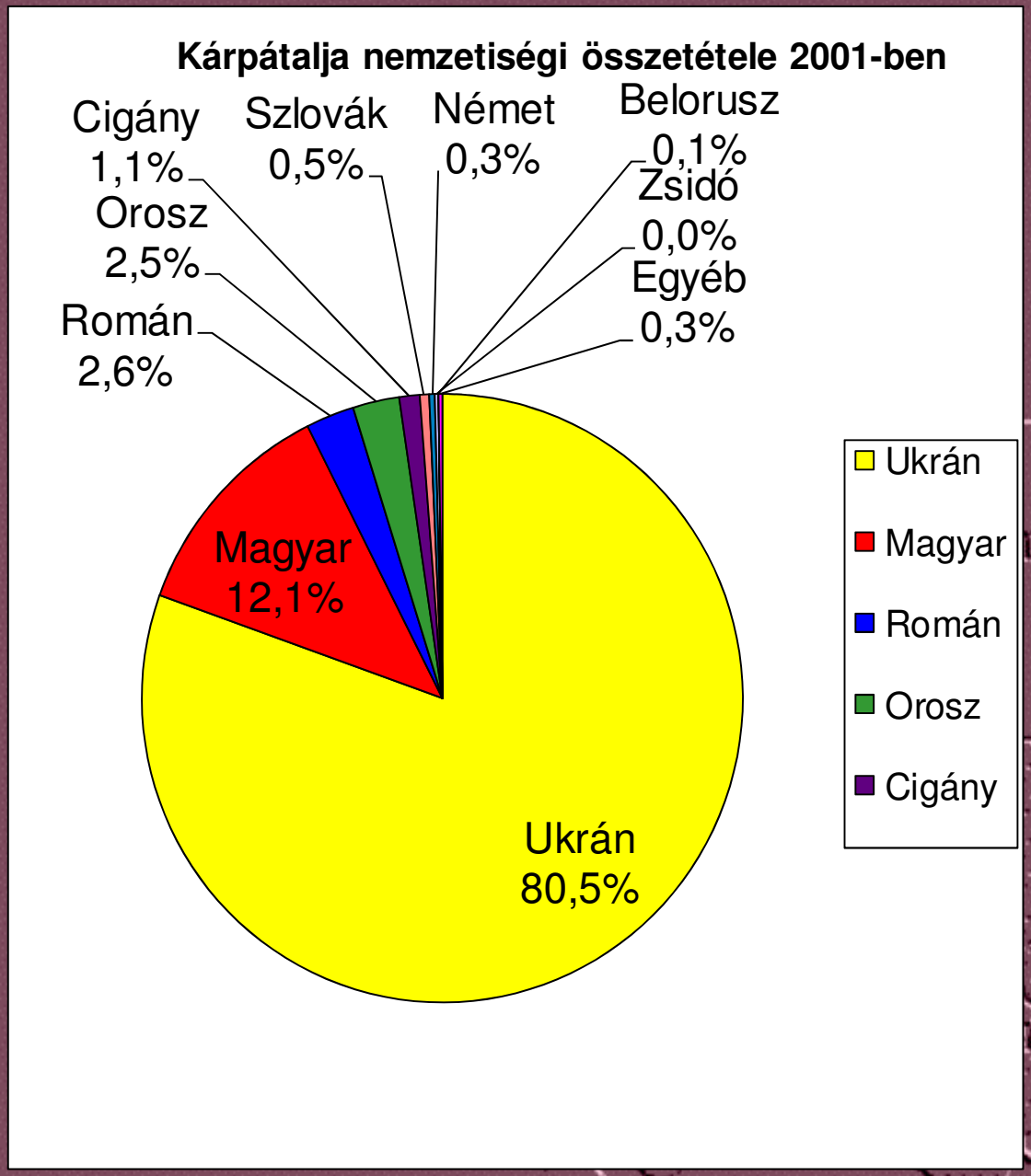

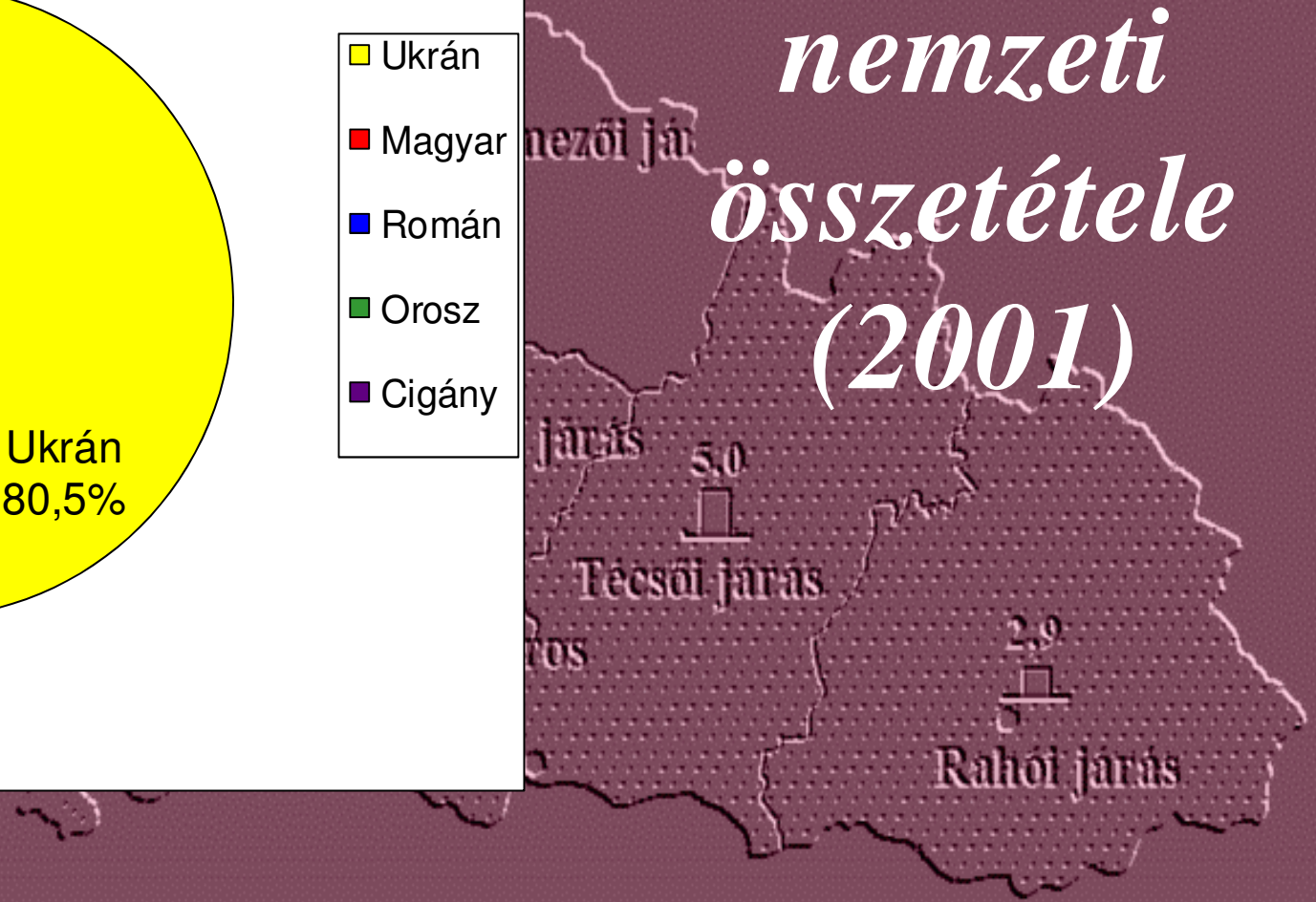

Kárpátalja nyelvterülettérképe (Molnár D. Istvánnal)

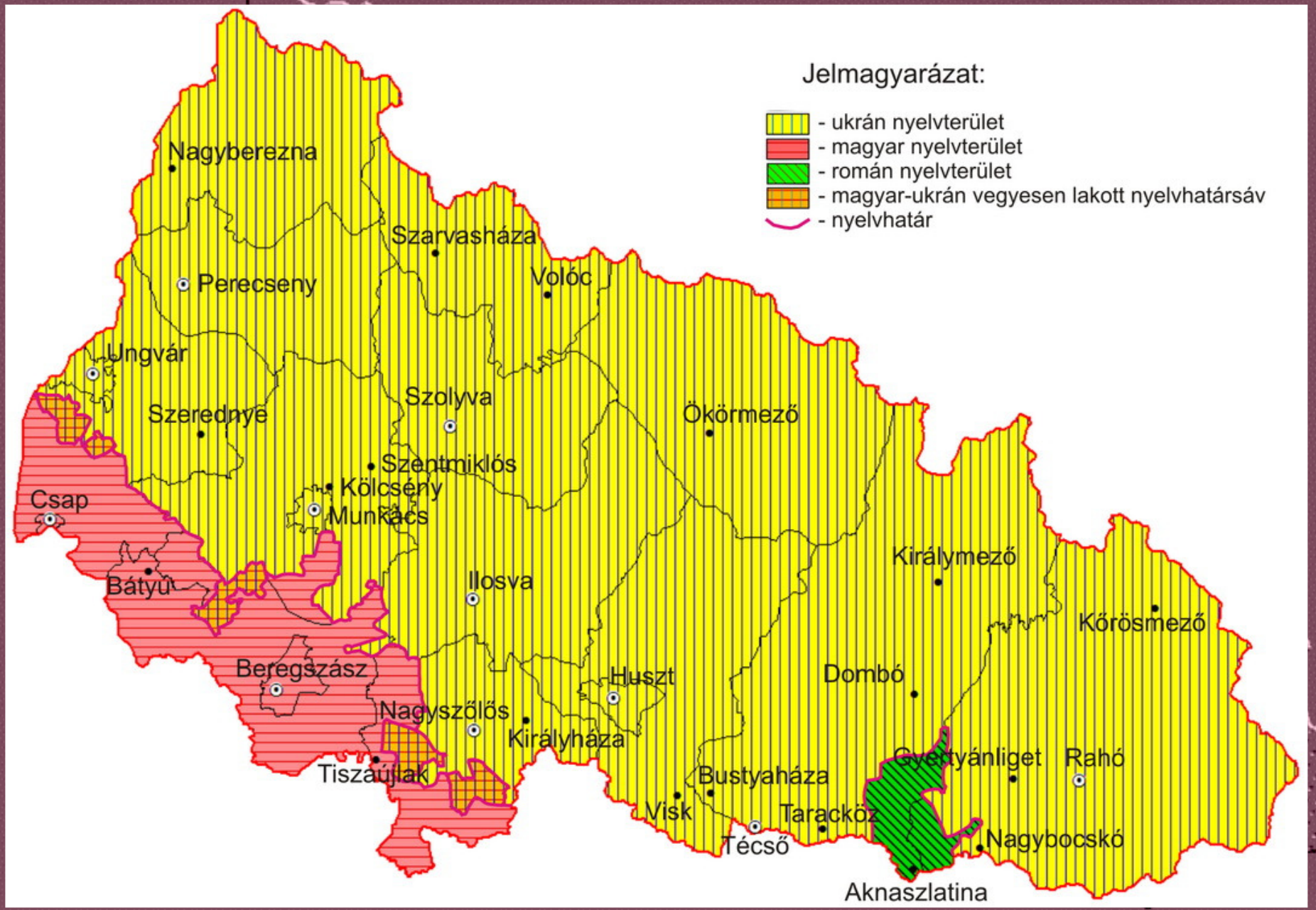

A kárpátaljai magyarok lélekszámának alakulásáról a 2001-es népszámlálás óta a SUMMA 2017 felmérés alapján vannak elképzeléseink

Tátrai Patrik – Molnár József – Kovály Katalin – Erőss Ágnes – Ferenc Viktória – Rákóczi Krisztián

Megvalósult a Magyar Kormány támogatásával

Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárság

Bethlen Gábor Alap

- **Kérdőíves adatgyűjtés 111 magyarlakta településen, 312 mintavételi ponton, amely kiterjedt a kárpátaljai magyarság 2001-es létszámának 15%-ára.**
- **Egy mintavételi pont 20, részben vagy teljesen magyar háztartásból állt – ezek összes tagjáról, valamint a 2001 óta történt változásokról (születés, halálozás, beköltözés, kiköltözés) begyűjtöttük a vonatkozó alapinformációkat.**

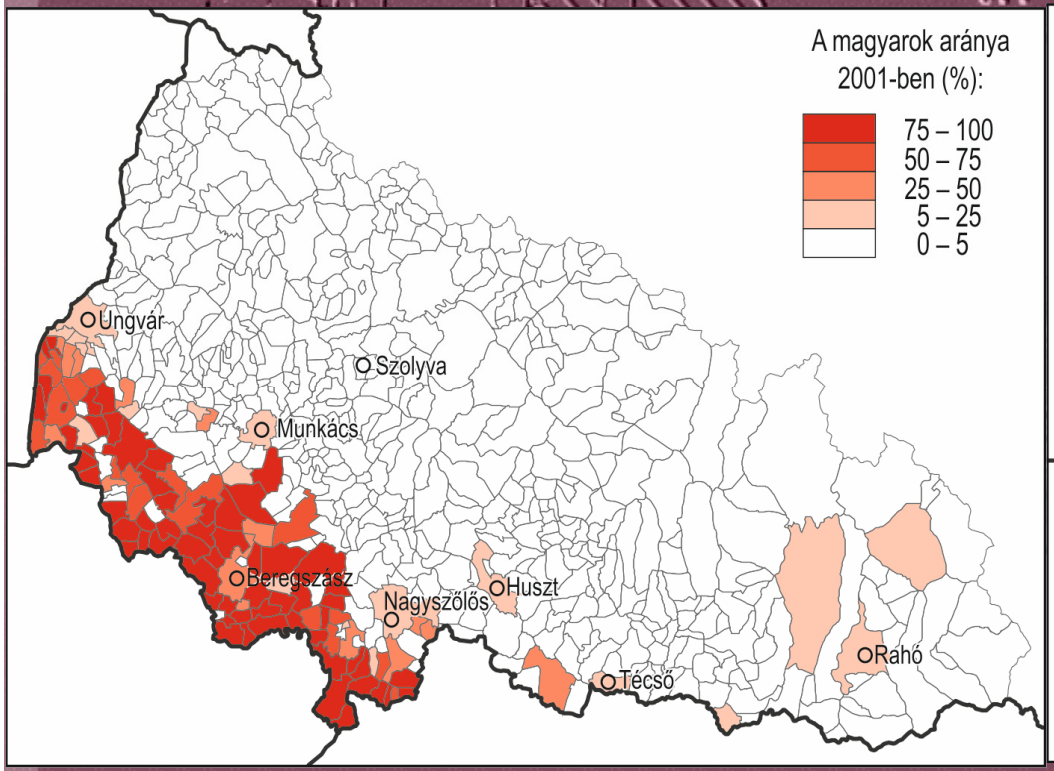

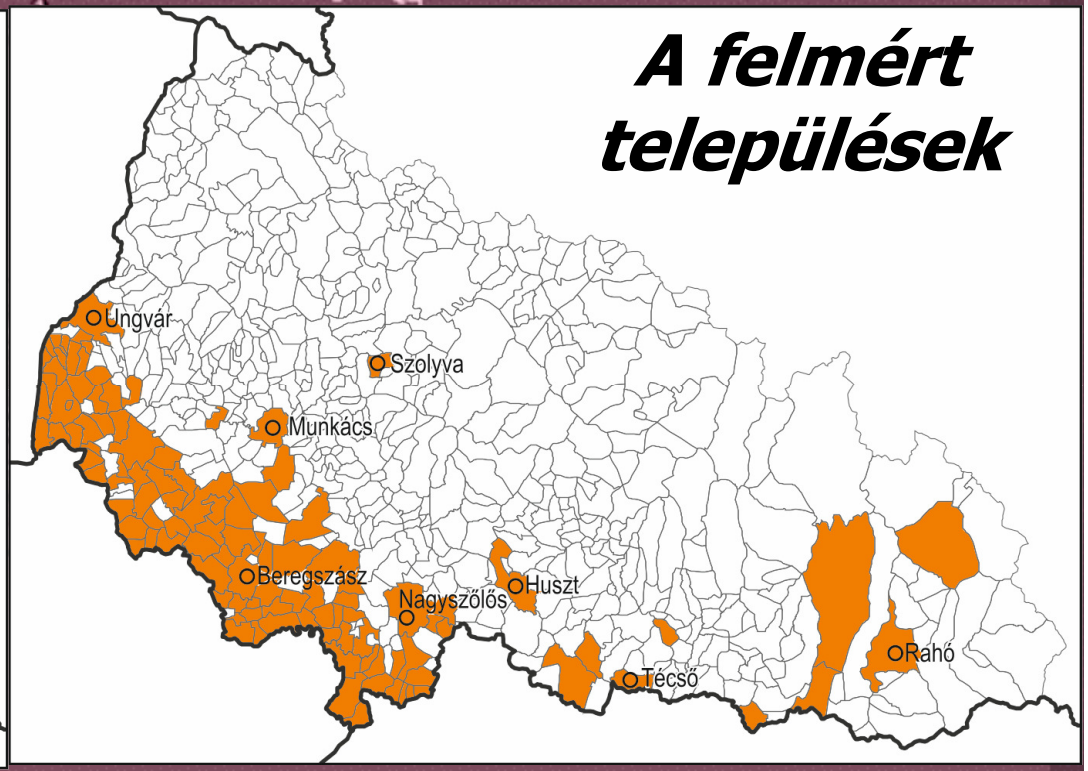

Hogyan lehet ebből becsülni a kárpátaljai magyarok számát?

Tényezőnként

1. Természetes szaporodás

- 2001 és 2017 között a születések és halálozások egyenlege -6,7 ezer fő (éves átlagban -3,1‰)

2. Nemzetközi migráció

- **2002 és 2017 között 14,5 ezer kivándorló + 600 Belső-Ukrajnába**
- **betelepülő: 300, ill. 100 fő**

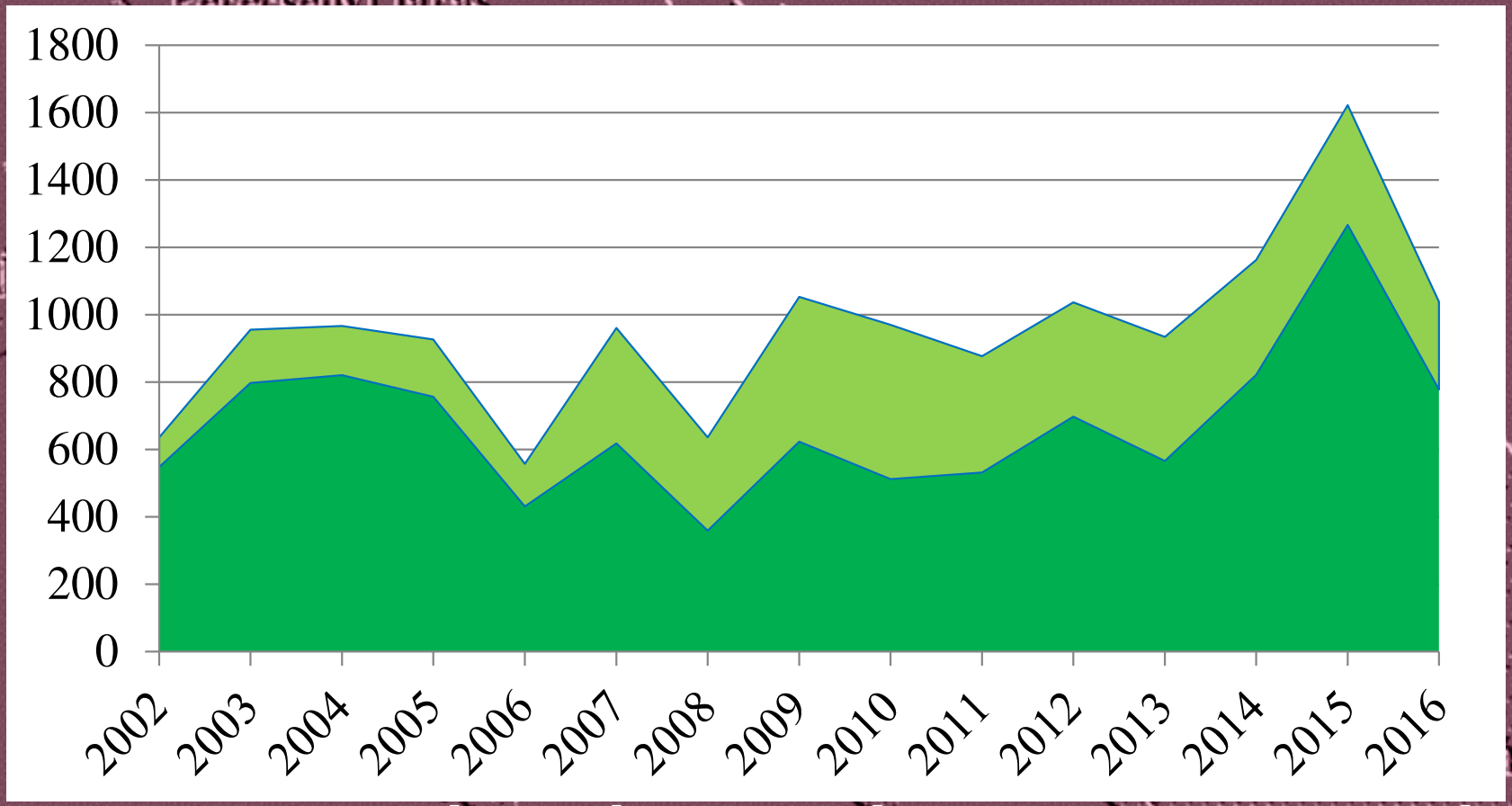

Az elköltözöttek évi száma (sötétzöld – Magyarországra)

3. Asszimiláció

Legfontosabb tényezője a magyarok helyi aránya:

- *a tömb járásaiban enyhe asszimilációs nyereség (évi 0–0,2‰)*
- *a szórványterületeken enyhe veszteség (-0,2– -1,8‰)*

Az asszimiláció a 21. században érdemben nem befolyásolta a kárpátaljai magyarok lélekszámát.

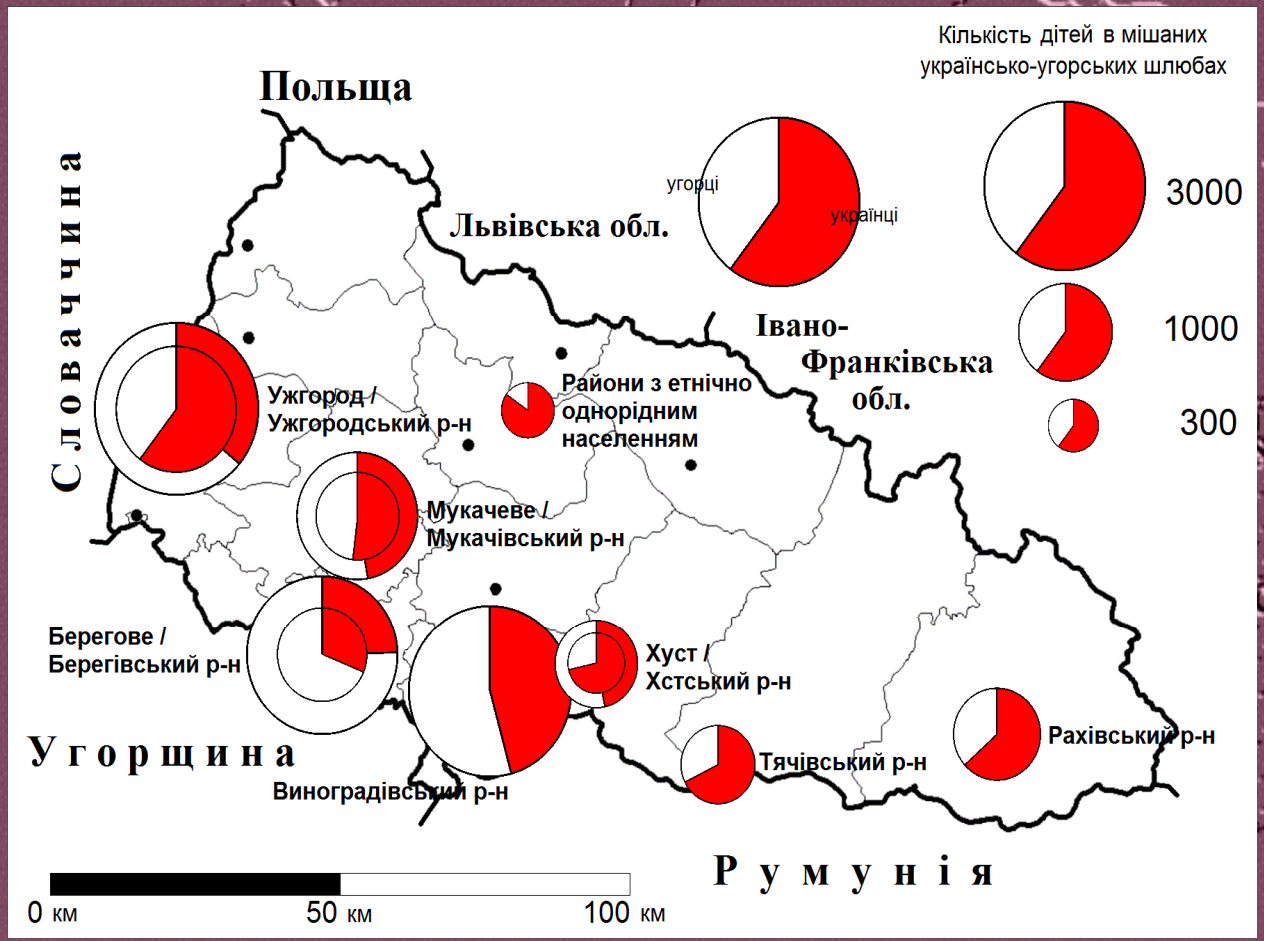

- ***Az etnikailag heterogám ukrán–magyar házaspárok szüleivel élő gyerekeinek nemzeti megoszlása 2001-ben (Kárpátalja: 52,8% magyar)***

Eredmény: 2017-ben a magyar nemzetiségűek becsült száma Kárpátalján **131 ezer fő volt.**

A kárpátaljai magyarok korfája (2017)

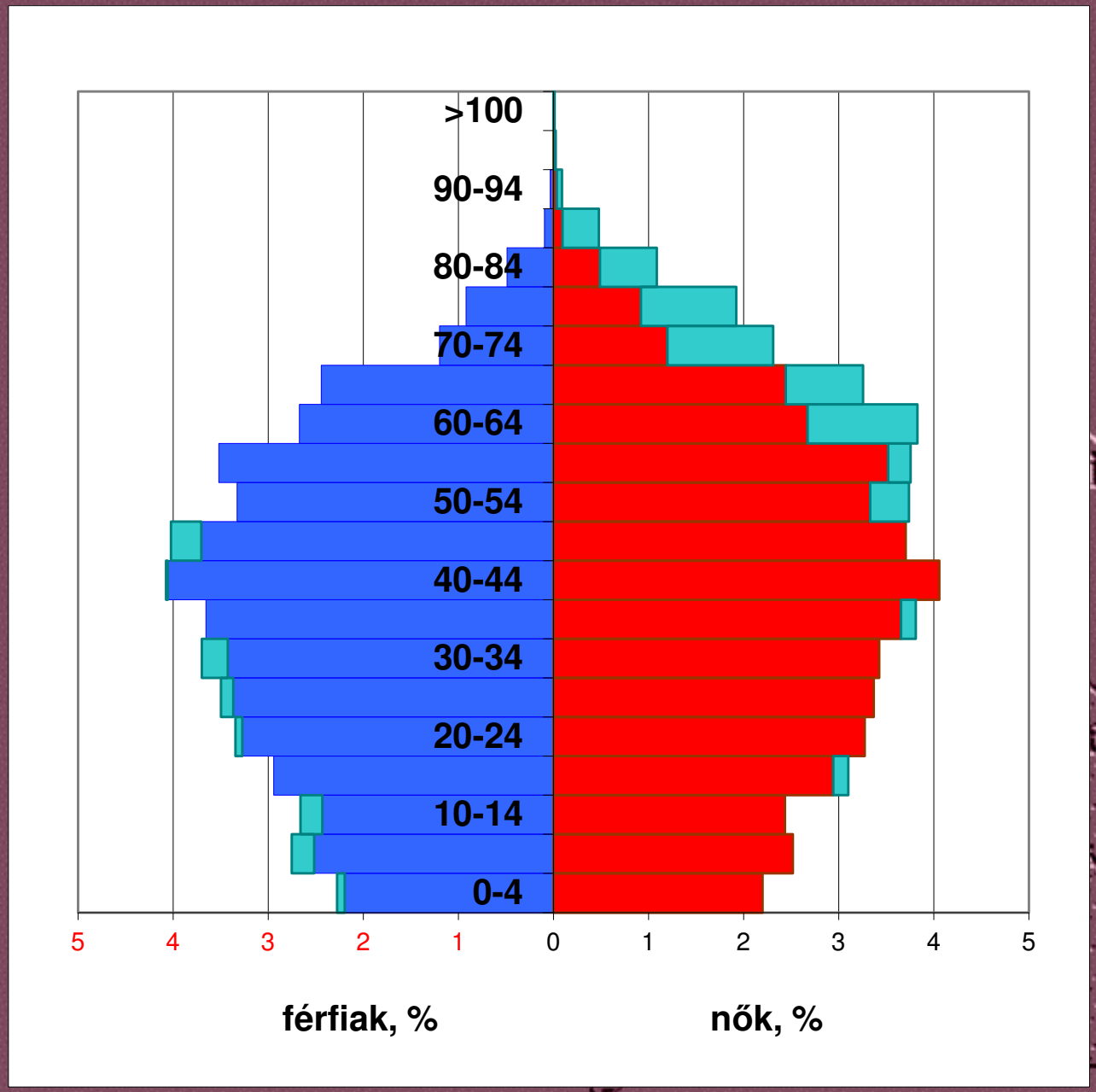

A kárpátaljai magyarok lélekszáma jövőbeli alakulása

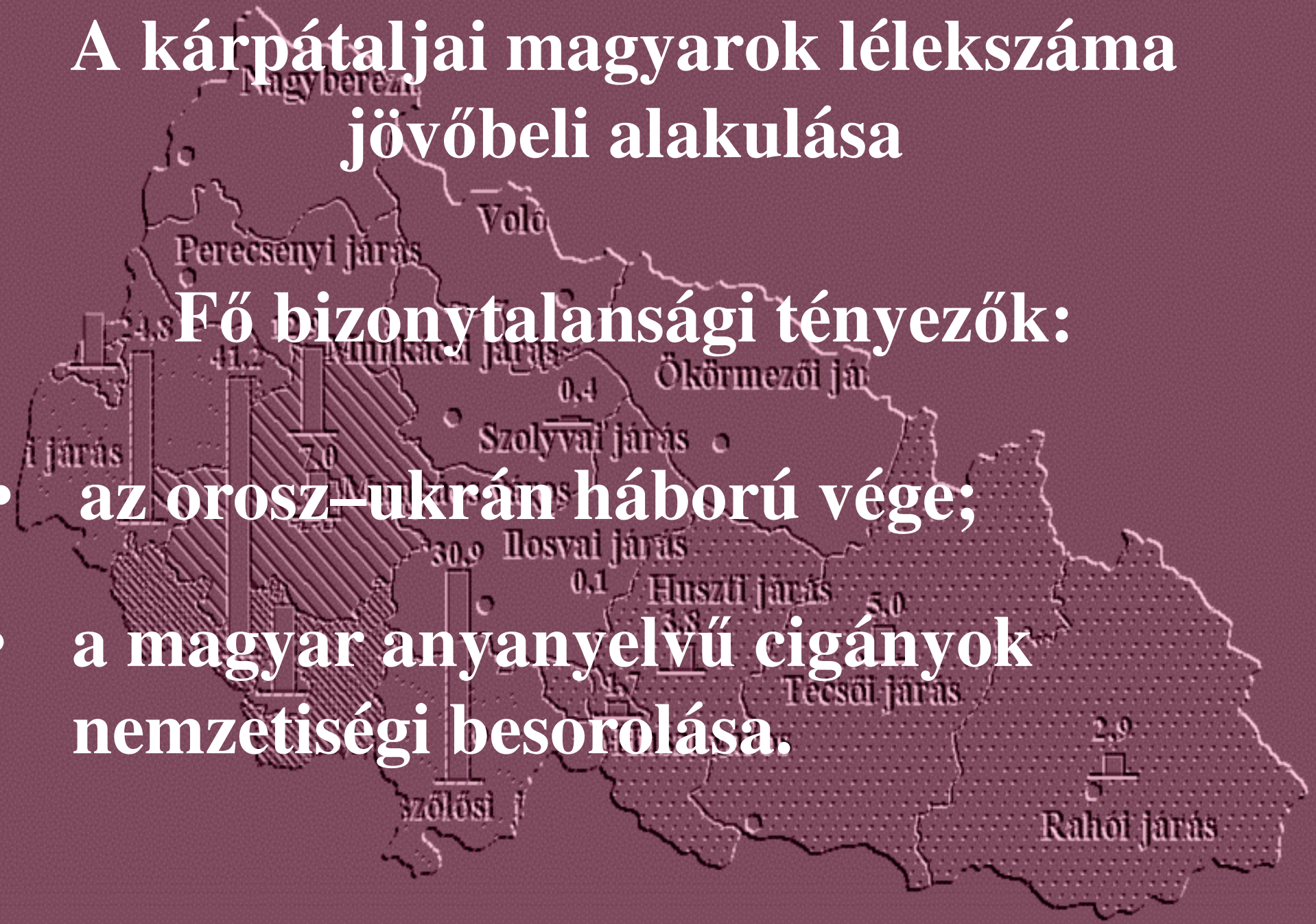

Fő bizonytalansági tényezők:

- az orosz–ukrán háború vége;
- a magyar anyanyelvű cigányok nemzetiségi besorolása.

Ha a háború nem tart sokáig (optimista forgatókönyv), és a helyzet gyorsan konszolidálódik…

a külföldön levők jelentősebb része visszatér, jobbak lesznek a demográfiai mutatók:

110 ezer főről indulva, évi 1% csökkenéssel számolhatunk a természetes fogyás és az elvándorlás eredményeként.

2030-ra – 100 ezer fő.

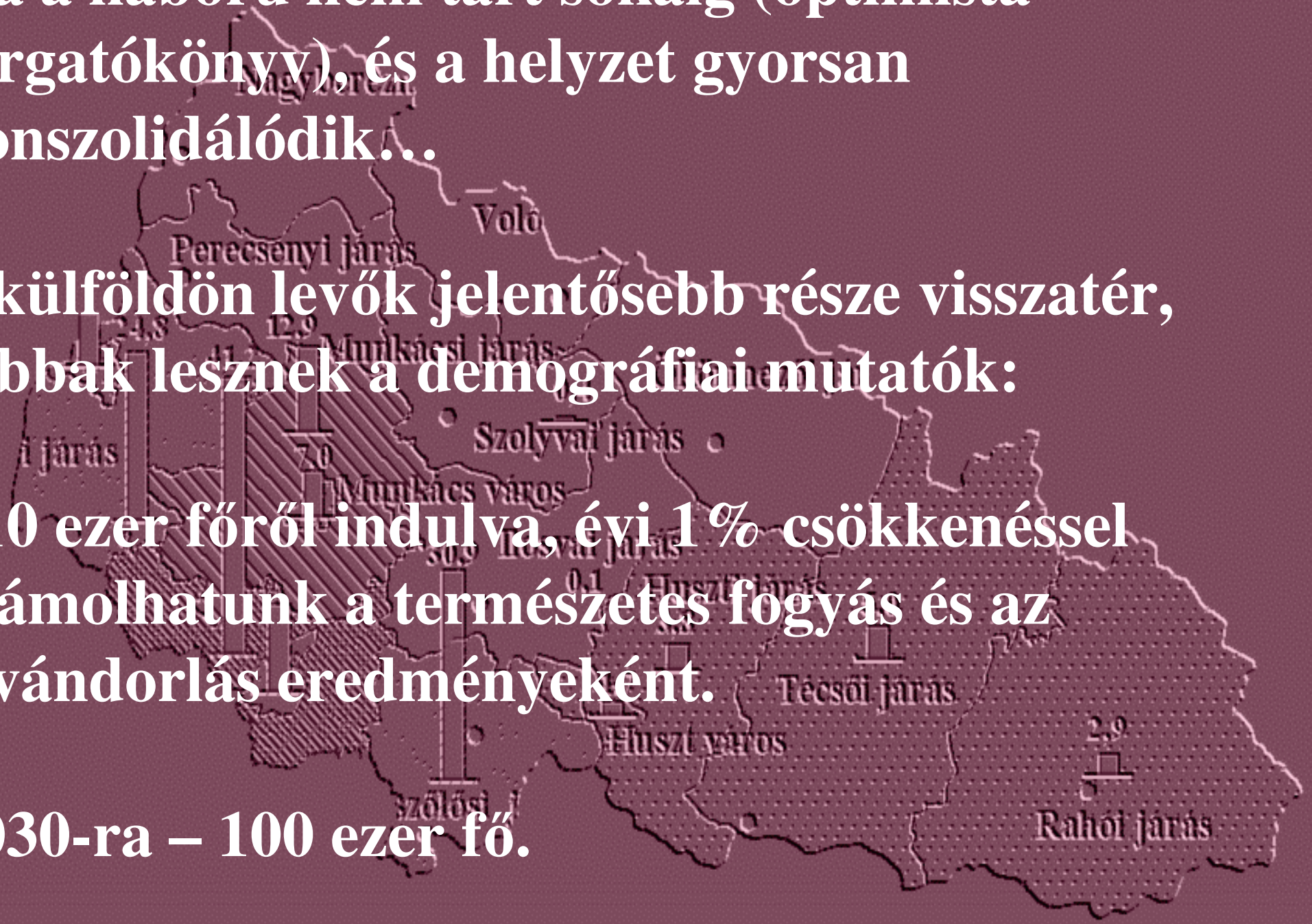

Ha a háború elhúzódik (pesszimista forgatókönyv)…

a migrációs inga nem lendül vissza és a demográfiai mutatók is rosszabbul alakulnak:

90–100 ezer főről indulva, évi 1–2%-os csökkenéssel számolhatunk a természetes fogyás és az elvándorlás eredményeként.

2030-ra – 80–90 ezer fő.

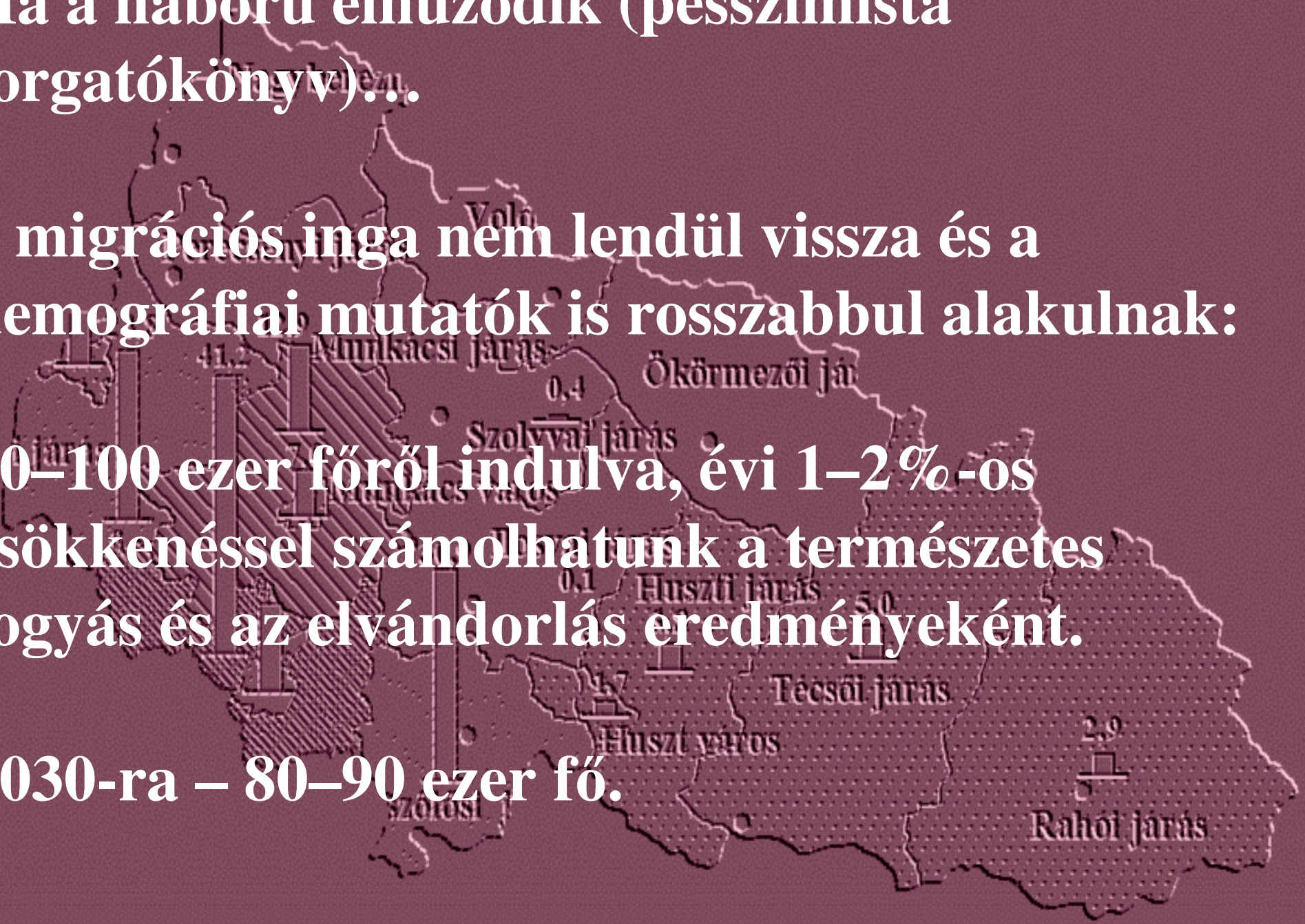

Van-e lehetőség a folyamatok befolyásolására?

A migrációt a nagyhatalmak és Ukrajna vezetői szintjén lehetne befolyásolni – a politikai és a gazdasági helyzet konszolidálásával.

A születési mutatók befolyásolására a megfelelő irányú demográfiai politika lehet alkalmas:

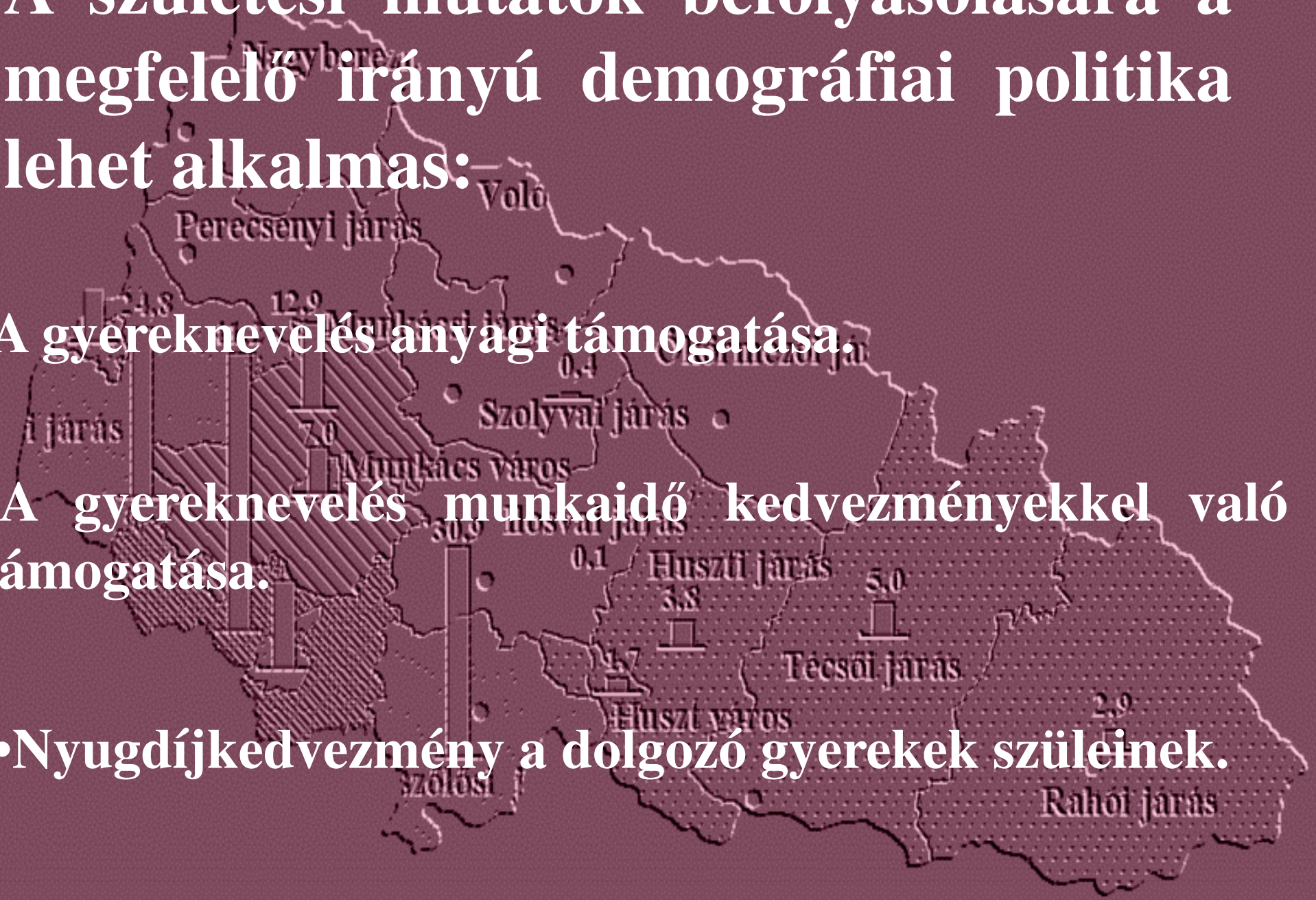

- A gyereknevelés anyagi támogatása.
- A gyereknevelés munkaidő kedvezményekkel való támogatása.
- Nyugdíjkedvezmény a dolgozó gyerekek szüleinek.

Esetleg a médiapolitika – elősegítheti a gyerekvállalást ösztönző üzenetek megjelentetését:

- **A gyerek Isten áldása, örömforrás.**
- **Az élet egyik fő értelme a gyerekvállalás és a gyereknevelés.**
- **A gyerekek jelentik a szülők valódi támaszát idős korukra.**
- **Minél előbb lesz gyerekem, annál tovább élhetek vele együtt.**

Általában nagyobb teret biztosítani az életigenlő események bemutatásának.

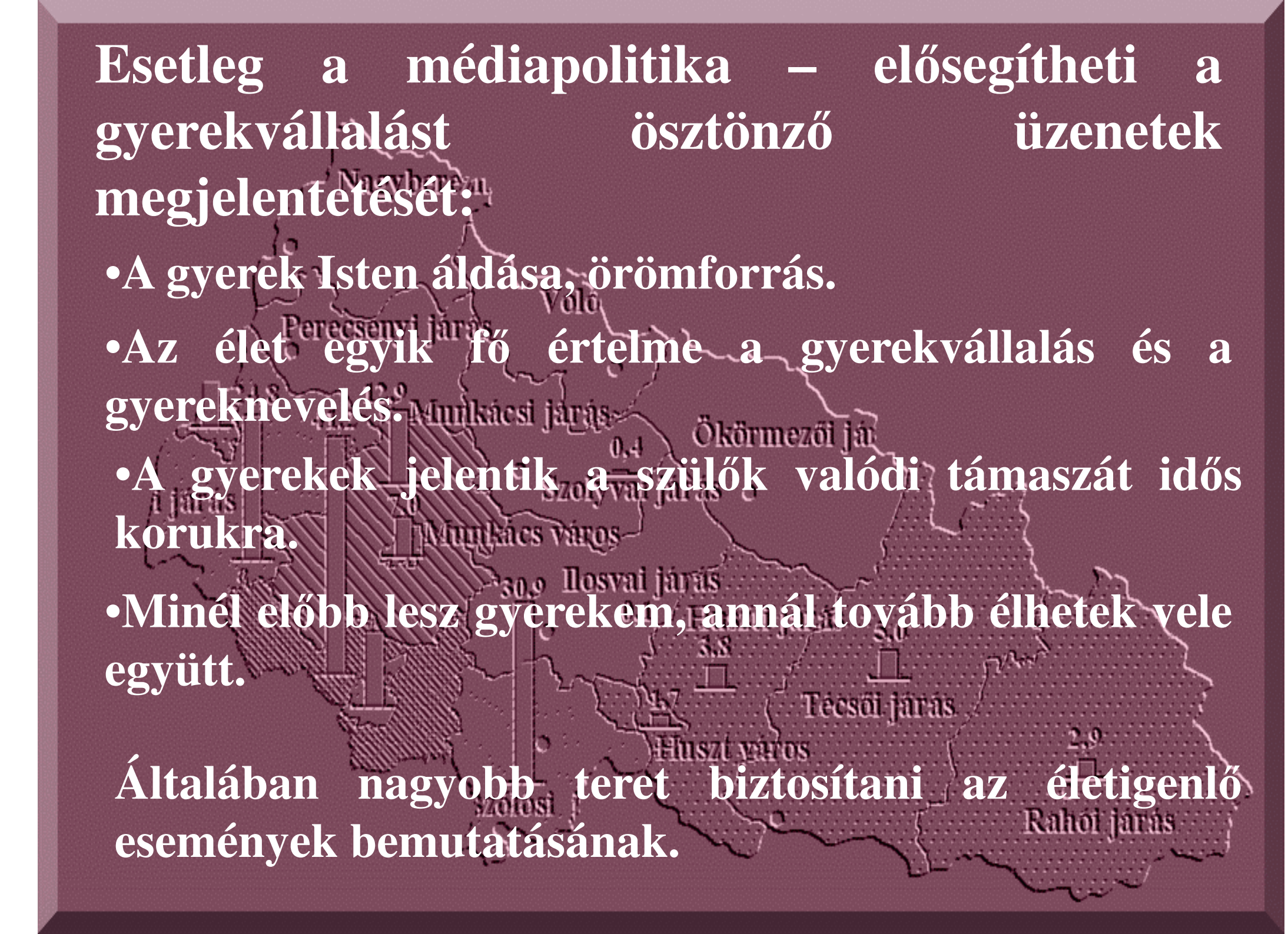

Médiapolitika – megfontolandó lenne a médiát uraló gyerekvállalási ellenpropaganda korlátozása, úgy mint:

- **Negatív, pesszimizmust hintő hírek (megölte, kirabolta, megerőszakolta stb.).**
- **A „karrier mindenek fölött” elv.**
- **A gyerek – nyűg, amely tönkreteszi a fiatalok életét.**
- **A „függetlenség” (a saját családodtól is) fetisizálása.**

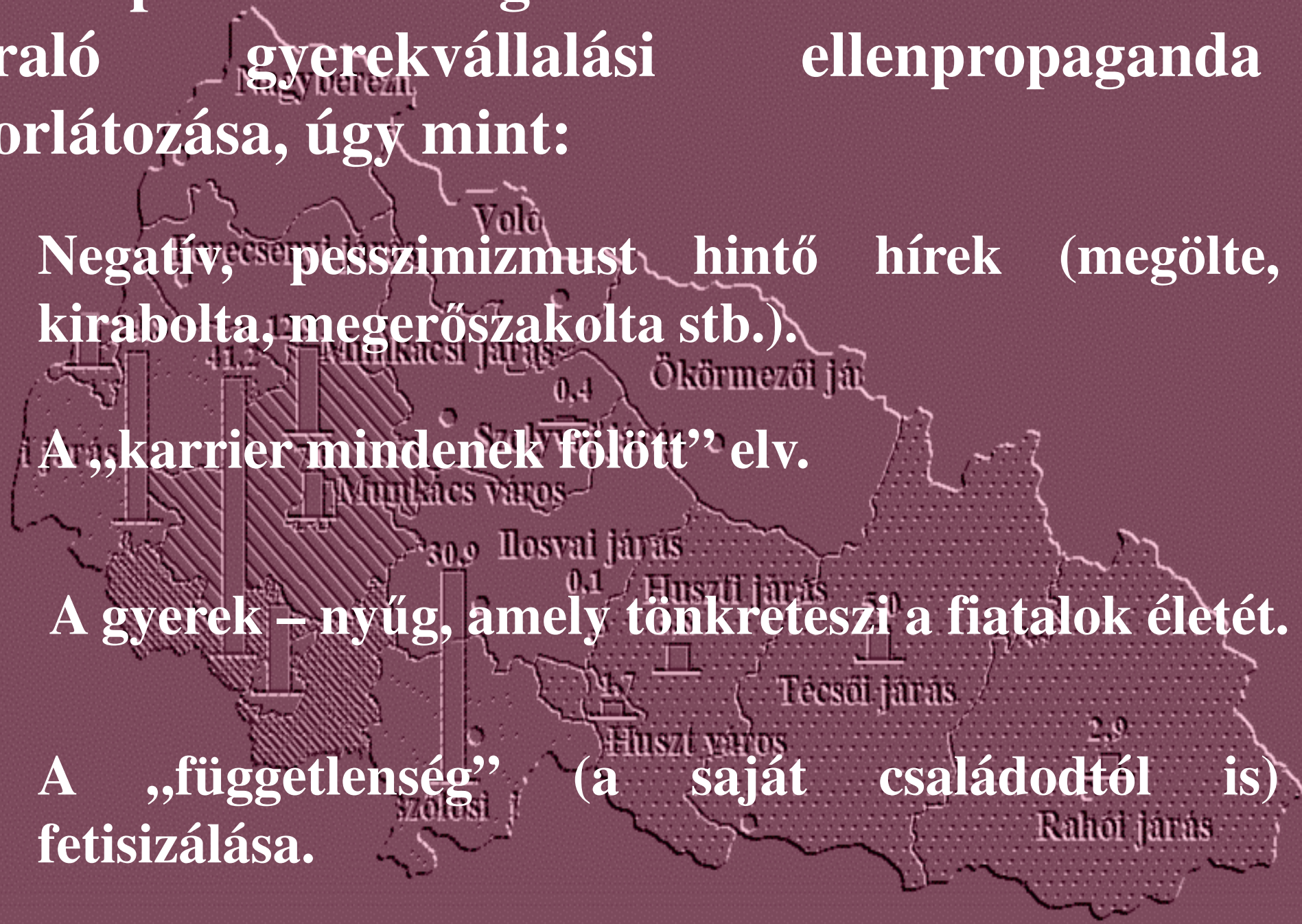

Az asszimilációs folyamatokat az befolyásolhatja kedvező irányba, ha érdemes lesz magyarnak lenni.

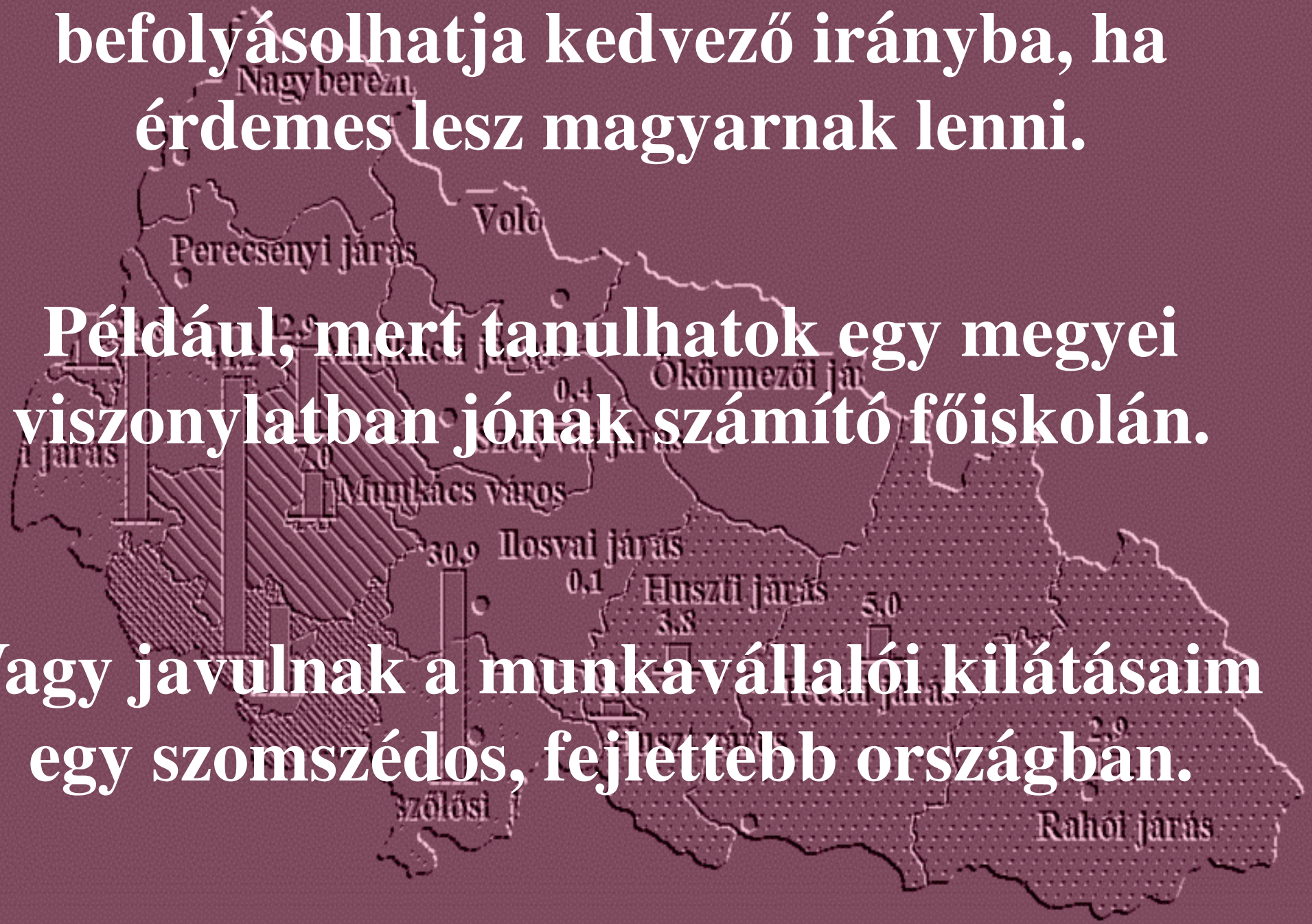

Például, mert tanulhatok egy megyei viszonylatban jónak számító főiskolán.

Vagy javulnak a munkavállalói kilátásaim egy szomszédos, fejlettebb országban.

A több mint 50 ezres kárpátaljai cigányság (ebből 23 ezer magyar anyanyelvű) népszámlálási önmeghatározása, illetve besorolása, ami jelentős mértékben szituatív, ugyancsak jelentősen befolyásolhatja a kárpátaljai magyarok számát.

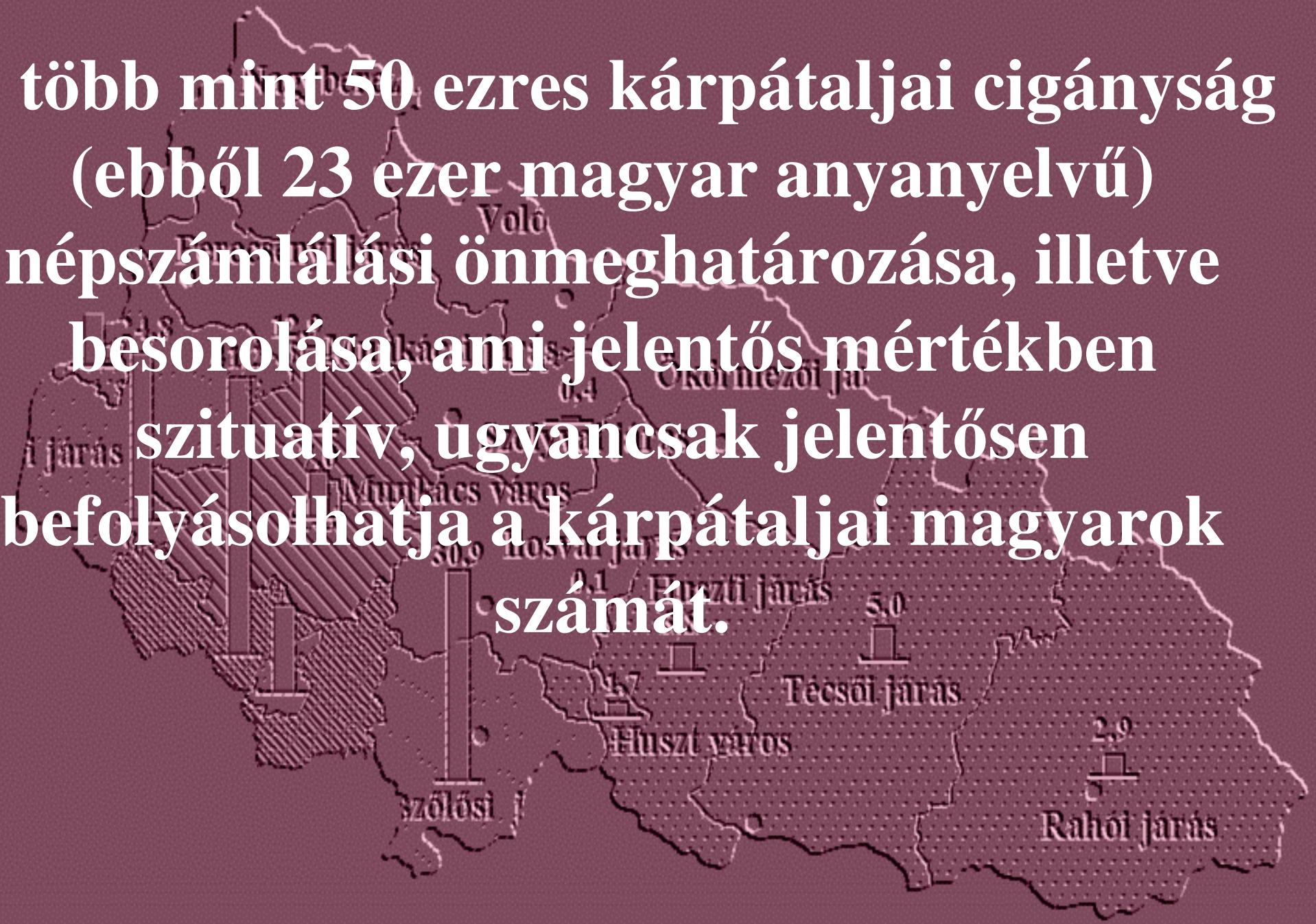

Köszönöm a figyelmet!